

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ-TESTÜLET.

FELELŐS SZERKESZTŐ: Dr. Ferenczi Zoltán.

Rovatvezetők: DR. BARTÓK ISTVÁN, SZIRJÁK ALBERT, RIEGER JURE.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr.

Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (polgári iskola); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — Propper Ferencz egyleti pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (csillagúta, 7. sz. a.) küldendők.

AZ időjárás befolyása az egészségre.

Az emberek legtöbbet beszélnek az időjárásról és még többet panaszkodnak arról, hogy a rossz idő miatt megbetegedtek. Mindég, legyen az időjárás meleg vagy hideg, nedves vagy száraz, derült vagy borult, ugyanazok a panaszok, és ezen nem is lehet csodálkozni, mert a legkönnyebben előkapható ok az időjárás, melyre a bajt rá lehet fogni.

Most, midőn városunkban a betegség a közbeszéd és rémület tárgya, és ehhez épen jokor jött ama nevezetes ismeretterjesztő felolvasás, mely a betegségek terjedését a talaj ivóvízeire fogja, nem lesz érdektelen, ha figyelmünket újból az időjárásra fordítjuk, és megvizsgáljuk, hogy mely módon és mennyiben foly be az időjárás az egészségre, különösen hogy melyek azon okok, melyek a hüléses betegségeket okozzák. Ezen elnevezés alatt: időjárás, nem csak azt kell értenünk, hogy szép vagy rútt idő van, mely általános elnevezést a legközönségesebb ember is elég érthetőleg használja; hanem ezenkívül a főtényezők: a levegő nedvessége, hőmérséke, legkivált a légnyomás és azon körülmények megfigyelése, hogy melyek az ezekkel egy időben fellépő betegségek, lesznek reánk nézve érdekesek.

Az említett tényezők megfigyelése és az uralkodó betegségeknek azokkal összefüggése ész- és korszerű dolog; de csakis pium desiderium, mert azt tudjuk, hogy az időjárásról a napi lapok is pontos följegyzéseket hoznak, de nem az ezekkel egy időben fellépő betegségekről is, és ez nem is könnyű dolog; mert az ilyen megfigyelt jegyzeteket nem laikus embereknek kell összeállítania, és hogy pontosak lehessenek, nem egy országra, hanem csak egy városra nézve is, annak minden gyakorló orvosának egy meghatározott módszer szerint, abban részt kellene venni és nem csak egy pár évig, hanem huzamos ideig.

Csak az újabb időben lehet ilyen dolgokról szó és csak akkor, ha az orvosok nem csak betegséget gyógyítani, és így a gyógyszerészeknek sokaságok ál-

tal mintegy élő laboransai akarnak lenni, hanem hivatásuk legfontosabbjáról a betegségek okainak elhárításáról fognak gondolkozni. E tekintetben fődolog a betegségek statistikáját pontosan összeállítani.

Azon kevés statistikai adat, mely városunk korházaiból került ki, valódi tanulmányra nem használható a város népességét illetőleg; mert ezek csak a nép egy bizonyos osztályából kapják contingenseiket, s ebből az összes népességre következtetést vonni nem lehet. Az igaz, hogy a halálesetek pontosan feljegyzetnek és ezekhez a betegségek nevei is, s a mennyiben a halál a betegségnek legrosszabb következménye, annyiban útmutató is lehet e kimutatás a betegség okának fűrkészésére.

A halálozási esetek statistikája vezette az embereket annak megtudására, hogy ugy egyes helységeket mint országot és nemzeteket illetőleg, az év különböző szakáiban különböző a halálesetek száma. És ez az egy tagadhatatlan bizonyítványa annak, hogy az időjárásnak befolyással kell lenni az emberek egészségére, mert ha ez nem volna, egyenlő körülmények között hónaponként egyforma halandóságnak kellene lenni.

A mint említém, megbetegülési statistikát csinálni nem könnyű és ilyen rendelkezésemre nem is áll, és ezeknek összehasonlítása inkább orvost, mint laikust érdekelne; tehát ettől eltekintve, lássuk mit mutatnak a körülmények hazánkra nézve? Legnagyobb a halandóság tavasszal május hóig, ez után száma csökken juniusig, júliusban csekély emelkedés, és ez után nagy csökkenés octoberig s ekkor a legkedvezőbb az egészségi állapot. Octoberben emelkednek a számok januáriusig, innen februáriusig újból csökkennek, mikor aztán újból emelkedve, májusban legnagyobb a halandóság és így eléri tetőpontját.

Ha a leggyakoribb betegségeket vesszük, két csoportra oszthatjuk őket a szervek szerint, u. m. lélekezési és emésztési szervek betegségeire. Ha az év szakait tekintjük: a tél és tavasz a lélekezési szervek betegségeit segíti elő, a nyár az emésztési szer-

vekeit, az ősz praedisponál mind a két betegségi csoportra. Ezen fentebbi állítással azonban nem azt akarom mondani, hogy a lélekzési és emésztési szervek betegségeit csak is időjárás befolyása okozhatja. mert nem direct az időjárás foly be, hanem más körülmény is, melyet az időjárás teremt. Ama nagy csoportja a betegségeknek, melyeket fertőző betegségeknek neveznek, s melyeket a tudomány mai állításai szerint a fertőző anyagok teremtenek: oly szoros összefüggésben vannak az időjárással, hogy csakis az időjárást lehet terjedésök és hatásuk ideje alatt alkalmi okul tekinteni. Köztudomású tapasztalat az, hogy diphtheritis és croup. leggyakoribb télen, különösen decz. hónapban, kanyaró és himlő számosabb a téli hónapokban, míg a thyphus és scarlát ideje az ősz. De szerencsére nem minden alkalommal oly rossz indulatuk e betegségek, hogy oly számos halálozási eseteket okoznának, hogy laikus emberek feltűnőnek vehessék. Az időjárás két módon eszközli e betegségek létrejöttét: közvetlenül és közvetve. A hőmérsék, légnyomás és nedvesség változatai közvetlenül hatnak az emberekre. A hideg évszakokban a hőmérsék csökkenésével fellépnek a hüléses betegségek, főkép ha a hőmérsék csökkenése mellé még légáramlat és ennek következtelése, csapadékok származnak. Ilyenkor nedvesednek meg a ruhák és lábbelik. E módon a testből sugárzás és vezetés által egy bizonyos mennyiségű meleg vonatik el, és még hozzá nem minden embernek van kellő öltözete magát ilyen káros befolyásoktól óvni. Nyári időben nincsen a hőmérséknek olyan nagy befolyása az egészségre, mert a mi éghajlatunk alatt ritkán olyan nagy a meleg, hogy betegséget okozhatna, legfőlebb elbágyasztja a testet, kivált az idegrendszert, és az aléltságon kívül más bajt nem okoz.

Az időjárás direct befolyásától nem oly könnyű szabadulni, mint a közvetettektől. A közvetett behatás nem magát az embert éri, hanem a körleget, ez behat a lakásokba és helyi klimát teremt. A klima hatása azt okozza, hogy téli időben a körülményekhez képest szűkebb térbe kell az embereknek összeszorulniok. Szegény emberektől bajos azt kívánni, hogy kigőzölgéstől, pórtól óvakodjanak, czélszerűleg szellőztelensenek, óvják lakásukat a tulságos fűtéstől, melynek következtelése a lég kiszáradása. Ilyen káros befolyások lassanként hatnak, s ha nem is okoznak betegségeket, de gyengítik az összes testalkatot és húzamos hatásuk azt eszközli, hogy a test fogékonyabb lesz a betegségi ingerekkel szembe. Ilyen befolyások mellett könnyen meg lehet érteni, hogy miért szaporodnak tavasszal a betegülés esetei, és miért nagy a halálozási esetek száma, melyek többnyire a lélekzési szervek betegségeinek következtelenségei. Téli időben direct befolyása van a hidegnek a légző cső nyákhártyájára és legcsekélyebb hatása a hurut, catarrhus. Kemény tél után sok haláloeset származik a légző szervek hurutja miatt. És ez-

után tavasszal nem csak hurut, hanem a légző szervek szövевényes gyuladása is gyakoribb. A kora tavaszi meleg is rossz hatása az egészségre. Akadályozza a lakások kellő szellőztelensét, a belső és külső hőmérsék között csekély a különbség, de az ilyen meleg erjesztő is bontólag hat a tápszerekre, kivált a tejre, mely a kis gyermekeknek csak nem kizárólagos tápláléka; a talaj erjedő anyagokkal van telítve, a hőmérsék emelkedése olvadást okozva, a talaj nedvessége emelkedik, a lakások falai megtelnek vízzel, vegyük ehhez a levegő nedvességét és így az ember védtelenül az erjedő anyagok özönében úszik.

Bő és húzamos ideig tartó légköri csapadékok a pórtól tisztítják ugyan a levegőt, de nedvessé teszik a talajt, a lakházak falait, bedugják a likacsokat, sugárzás által meleget kötnek meg. Ezek azok a hatások, melyek összegét a klima szóval fejezzük ki.

Dr. Bartók István.

Fáy András mint paedagog.

V.

A mult alkalommal már előadtam azon okokat, melyek Fáy a „Halmay család” megírására ösztelözteltek.

Lásuk most e művét részletesen:

Az első fejezetben bemutatja a Halmay családot. A történelhely Várhalom falu. A család atya: Halmay Elek tudományosan képzett, tapasztalati ismeretekkel bíró s becsületességeért az egész megyében köztisztelben álló férfit. Gyermekeit józanul szereti, mindenben azok jövő boldogságát véve tekintetbe. Sára kitűnő gazdaszony, gyöngéd anya, ki azonban fiainak sokat elnéz, sőt az elsőszülött Jenőt kényezteteléseivel, hibái mentegételével, meglehetősen el is kapatta.

A három gyermek közül: Jenő könnyű felfogásu, erős testalkatu, élénk gyermek. Gyula főleg a gazdasági foglalkozásokat kedveli, s az ezen körbe vágó ismereteket különös előszeretettel tanulja. Erzsi szelid, nyájas, atanulást és munkát egyaránt kedvelő leányka.

A családtagok sorában szerepel Halmai Kristóf, Elek bátyja, nyugalmazott huszártiszt, kinek tudományos kiképzése hiányait bőven kárpótolja a hosszas utazás alatt szerzett gazdag tapasztalat. Bemutatja továbbá a család társalgási körét is: Kádár mérnök és családja, Baros orvos, s Gárday bérlő és kitűnő gazda személyében.

Hámori a nevelő, tudományos képzettségű s a tanítói pályára hivatott egyén, kinek az atya korlátlan bizalommal adja át gyermekeit.

Jenő már a legelső tanórákat is elhanyagolja, miért fokozatos büntetésben részesül, mi a gyermek makacsságát is fokozta. Jenőt engedetlensége miatt atya magához hivatja, s ekkor az elkapatott gyermek

következőleg nyilatkozik a tanítóról: úgy parancsol, mintha ő volna ur a háznál, pedig csak atyám conventiosa, s aztán becsületes ruhája sincs, s tán nem is nemes ember.

Az atya meggyőző érvekkel szól Jenőnek, kiemelve, hogy a gyermeknek kötelessége hálával viseltetni tanítója s nevelője iránt. Beszédközben az egyes életpályákat ismerteti meg, s előadja, hogy mindeniknél ismeretekre van szüksége, melyeket a tanítótól sajátíthat el. Gyula azon megjegyzésére, hogy a gazdának elég ha írni és olvasni tud, a természettudományoknak az okszerű gazdaságban való fontos szerepét ismerteti.

Jenőre hatottak atyja szavai, s ezután szorgalmasan végzé munkáit. A javulás azonban nem sokáig tartott, egy rossz gyermek társasága ismét elrontá a fiut. Ekkor az atya példás szigort alkalmaz, figyelembe nem véve az anya ellenzését, Jenőt a városba viszi s egy derék asztalos mesterhez inasnak adja. A szokatlan munka és életmód megpuhítja a gyermeket, miről az atya meggyőződven, örömmel fogadja vissza fiát.

Halmay, hogy gyermekeit a pénz józan használatára szoktassa, jövedelem forrást ad nekik. Így a fiuknak 1 — 1 fél hold kertet adott, melynek terménye övék volt, továbbá néhány méhkas, melyeket gondozniuk kellett.

Erzsinek pedig egy tehenet s apró majorságot juttatott. A gyermekek így munkájukkal pénzt szereztek, mely fölött magok rendelkeztek. Jenő pénzt könnyelműen költi, Gyula fősvénységre hajlandóan gyűjti, legokosabban Erzsik használja, ki áldoz kedvteléseinek, de nagyobb részét hasznos dolgokra költi, s még a szegények és árváknak is juttat belőle. Gyula a koldusoknak soha sem juttat sajátjából, miért atyja méltán megdorgálja.

Jenő az éretlen gyümölcsevés következtében megbetegszik, az orvos kigyógyítva még kezdetleges bajából, egészségtani s életrendi szabályokat küld a gyermekeknek, melyek versekbe levén foglalva, a gyermekek szívesen megtanulják, s alkalmazkodva ezekhez egészségi állapotuk jó marad.

Ezután a tanító előadásait közli irónk. A föld ismertetésével kezdi. Előadja a föld körülutazását. A földünk gömbalakját bizonyító okokat, továbbá nagyságát, forgását s ezekkel kapcsolatban megismerteti a földrajzi hálózatot. Majd a természetrajz három országát mutatja be. Ezután az emberre tér; előadja a törzs, nyelv, nemzet, vallás, kormányforma és nemzeti szokások szerinti különféleségét. Továbbá a különböző foglalkozásokat. Ezzel kapcsolatban: a papirgyártást, az üveggészítést, a posztógyártást, a kalap készítést és a bőrök kidolgozását ismerteti.

E tanítások között egyes részleteket közöl a gyermekek élményeiből, melyek az oktatás mellett a folytonos nevelői eljárásról tanuskodnak. Így egy szüret alkalmából a gyermekek különféle játékokkal foglalják

el magokat, többi között kártyázni kezdenek, de a nevelő e játék veszélyességére figyelmezteti őket.

Egy más eset, hogy vigyázatlanság következtében tűz támad a faluban. Jenő segédkezik a munkánál, a másik két gyermek ijedtében sirásra fakad. Ekkor a lélekjelenlét szükségessége s a félelem káros voltáról világosítják fel a gyermeket. A tűz által tönkrement egyén felszegélyezésére a gyermekek — Gyulát kivéve — önkényt felajánlják pénztárcskáikat. Gyulában atya és nevelő részvét érzetet igyekszik felkölteni. Tini — Kádár mérnök leánya — anyja halála után gondolatlan nevelésben részesült; atyja kérésére szintén Halmayékhoz járt, hol rossz szokásait lassanként levetkőzi. Egy ízben azonban a cseléddel durváskodik. Halmay ekkor az embertársak megbecsülésére inté.

A nevelő mint hasonló esetekben úgy most is egy eseményt beszélt el, mely a szivesség jó következményeit vázolja.

A második kötetben földrajzot közöl versekben. E versekben kevés a költőiség, de e mint irónk maga mondja, nem is ez volt a célja. A rimes előadást csak a könnyebb emlékezetben tartás végett választá. A földrajzi szövegben előforduló minden egyes műszót a részletes és kiválóan érdekes jegyzetekben megmagyaráz, azon helyes pædagogiai elv által vezérelve, hogy érthetetlen dolgot a gyermek emlékezetébe véteni nem szabad.

A föld száraz területének leírása után a tengert és lakóit mutatja be, mint a világkereskedés közvetítőjét. Majd a föld belsejét ismerteti s e tárgynál is közöl oly részleteket, melyekkel az újabb kor tudományosságát népszerűsítve s a gyermekek felfogásához mért alakban adja elő: pl. az ártézi kutak készítés módját a földrétegek képződését stb. Ezután a légkört s az ezzel kapcsolatban tárgyalható természeti tüneményeket ismerteti. Előadási cyclusait a naprendszer tárgyalásával fejezi be.

Az elbeszélés további folyamában Varnay Sándorban a gondatlan nevelés és rossz társaság következtében elcsenevészedett ifjút mutat be. Az atya figyelmezteti gyermekeit a rossz társaság káros eredményeire. Hasonlóan egyes események elbeszélésével a babonáság, önhittség, könnyelműség és tékozlás káros következményeit mutatja be.

További kiképeztetés végett Halmay fiait a városba küldi a tanítóval, az elutazás előtt megismerteti őket a városi élet különféle viszonyaival.

Az elutazás leírása fejezi be a két kötetre terjedő munkát, ebből következtetni, hogy Fáy csak az iskoláztatás korát megelőző nevelési eljárásra kívánt utasításokat adni. De azon közméltatás, melylyel a Halmay családot hazánk olvasó közönsége fogadta, arra ösztönözte szerzőnket, hogy hasonló irányban egy újabb művet írjon, mely az előző két kötetnek mintegy folytatását képezze. E műve: „Oskolai és házi növendékélet” czim alatt 1860-ban jelent meg.

A főszereplők ebben is a Halmay család tagjai. A Halmay fiuk egy ügyvédnél laknak; laktársaik a két Feledy, kik közül a nagyobbik Samu, 18 éves szilárd jellemű és vasszorgalmu ifju, ki az orvosi pályára készül; a kisebbik Géza, Gyulának kortársa nagyesszű és szelid erkölcsű fiu. A háziaknak gyermekök nem lévén, egy közeli rokonukat Sándort fogadták fiokká. Sándor alapjában nem rossz, de pajzán s nevelő szülei elkényeztetései folytán kikapó gyermek. Jenő és Sándor csakhamar megbarátkoznak.

A megváltozott viszonyok, s a városi élet különböző hatással vannak a gyermekekre. Gyula bajosan szokik az új élethez, míg Jenő a városi élet változatoságában különös vonzalmat talál. Jenő megfélelkezik atyja bölcs tanácsairól. Könnyelműen pazarolja pénzét s később a szükséges kiadásokra sem jut; kölcsönkértől, így egy alkalommal Feledi Samutól is, ki józan költsékesre inti, s figyelmezteti, hogy az elkerülhetlen kiadásokról jegyzéket vezessen s csak ezek kielégítése után költsön egyebekre. Jenő megfogadja a jó tanácsot s a tapasztalás józan gazdálkodóvá teszi.

Feledi Géza szorgalma és kiváló tehetsége által tanuló társai között leginkább kitűnt, mi Gyulában irigységet ébreszt s nevelője előtt Gézát rágalmazza. A nevelő a rágalmazás undokságát vázolván, Gyula megjavulását igéri.

A gyermekek egyes esineinek s a rosszra irányult hajlam elnyomására használt eszközök előadásánál sok érdekes részletet találunk, melyekből csak a fősvénységre hajló Gyula egyik tényét kívánom idézni. Gyula a szülőitől kapott zsebpénzt meggyűjti, s ez összeget úgy szaporítja, hogy tanuló társainak — még a szegényebbeknek is — pénzért köti be könyveit. Egy alkalommal a kofa 5 frtot kér tőle kölcsön, azon ígérettel, hogy naponként egy garas kamatot ad s néhány hó múlva a tőkét is visszafizeti.

Nyereségvágyból átadja a kért összeget; az asszony egyideig fizeti a kamatot, de megbetegedvén jövedelem forrásától elesik, s így sem a tőkét sem a kamatot nem fizetheti. Gyula felkeresi a beteg nőt s nyersen követeli az összeg kifizetését. Az asszony sanyaru helyzetét figyelembe vétetni kéri. Gyula e veszteség felett egészen elszomorodik. A nevelő megtudva az esetet, rút önzéséért megint Gyulát.

Havi pénzét ezután a nevelő kezeli, a szegényeknek is juttat belőle, meg hasznos szorakozásra is költ abból a fiu rovására, s ily uton, noha fősvénységi hajlamát teljesen kiirtani nem sikerült is, de felköltötte benne a jobb érzéseket.

Könyvünk további folyamának nagy részében a a görög-római ó-kori történeteket adja elő a tanító növendékeinek, különös gondot fordítva a hazaszeretetre ösztönző eseményekre.

A végfejezetekben a nevelési eljárás kedvező eredményeit mutatja be.

Visszapillantást vetve Fáynak most ismertetett jeles művére, kiváló paedagogiai értékét kétségbe vonunk lehetetlen.

Fáy, kit egy jeles írónk a magyar nemzet vidám bölcsének nevez, csak ez egy művével is kiváló helyet foglalna el a magyar paedagogok sorában. A nevelésügy javításán buzgó kitartással működve, nem kerülte el figyelmét az ifjusági iratoknak paedagogiai fontossága. Az irodalom ezen ága, még ma is sok kívánnivalót hagy fenn s e nemben a férczművek, fájdalomgomba módra szaporodnak.

Fáy az ifjuság számára irt olvasmányokkal szintén nem volt megelégedve, mert — hogy saját szavait idézzem — még a jobbak is csak száraz tudományos ismereteket, rendszer vázlatokat nyújtanak, avagy rendszertelenül kikapkodva adnak egyes ismereteket, mi a komoly munkától elvonja a növendéket, s így e művek többet ártanak mint használnak. Az ifjusági iratok fontosságára a hazai írókat figyelmeztette, s egyuttal felszólította őket, ily irányu művek dolgozására. Látva, hogy szavai eredménytelenül hangzanak el, maga készített egy ily művet, s így jött létre a „Halmay család“, melyben az erkölcsi nevelést az értelem fejlesztésével párhuzamosan adja elő.

Felöleli ebben azon ismereteket, melyekre a növendéknek a művelt társadalmi életben szüksége van.

Az egyes tantárgyak előadásánál didactikai tapintatot tanusít. Így a természetrajzi előadásoknál nem csak száraz leírásokat közöl, hanem érdekesen említi fel az egyes termények hasznát, feldolgozását stb. A növénytannál helyesen előbb a növények alkatrészeit ismereti meg szemléleti alapon, s csak azután tér az egyes fajokra. A történelmi előadásoknál csak a főbb események szereplő egyéneit ismerteti. A szoros időrendi előadást nem ajánlja, mert ezt követve, a növendékek csak száraz neveket, számokat és benyomás nélküli tényeket kapnak, mi csak az emlékezetet terheli de a szív és kedély képzését nem eszközli.

Az erkölcsi hibák káros következményeit, nem száraz tanításokba foglaltnak, hanem részben a gyermekek előtt lefolyt események, részben pedig fogalomkörükhöz mért elbeszélések előadásába szövi bele. Az erkölcsi nevelésben így közvetlen szemlélet és tapasztalat alapján részesülnek a gyermekek, s a helyes eljárás az elért eredményt maradandóvá teszi.

Befejezésül még csak azon óhajtásomat kell kifejeznem, hogy a „Halmay család“ a jövőben is oly kedves olvasmánya maradjon családi köreinknek, minő volt a közelmúlt évtizedek alatt. Igazán sajnálnunk lehet, hogy e mű ma már könyvtári fordalomban nincsen; egy újabb kiadás, tekintve, hogy a jó ifjusági iratokban még ma is meglehetősen szűkölködünk, valóban hiányt pótolna.

Rieger Imre.

Márczius 15.

Nagy czímet írek soraim fölél, s történetesen épen találó is, a mennyihen e nagyemlékü naphoz a gondviselés eljuttatott.

Akarattal választám azonban e czímet, hogy honfitársaim és honleányaink nagybecsü figyelmét annál biztosabban szerény soraimra vonhassam.

Nem képzelhető család, nem gondolható iskola, melynek e nap említésére nagy idők, nagy emberek ne jutnának eszébe.

Nincs élő lény, a mely e napon s általában a szép márcziusi napokban örömet, fölvidulást ne érezne, s ennek következtében az áldott nap fölelevenítő és éltető sugarai hatására vidámbb arcot nem mutatna a teremtő jóságáért.

Hazánk, nemzetünk dicsőemlékü napján, a természet megújulása ünnepén nem tehetem, hogy szerény zászlómat e helyen is föl ne mutassam s a családokat és iskolákat e zászló alá ne hívogassam.

Forr a vér a természet ereiben; mind jobban jobban lüktet életére, közös édesanyánknak forradalom idejét érzük, harczraképes tagokra van szükségünk; a családok és iskolák nagyja-apraja részt vehet hadviselésünkben.

Fegyverre hát mindannyiunk, irtsuk a gazt, plántáljuk a nemest!

Abban a reményben, hogy legtávolabbról sem vádoltatom embertársaim becses életére töréssel, valamely más nemzetiségre való hadizenettel, nem értelmezgetem elmondott szavaimat, ismerőscim bizonynyal tudni fogják, hogy én micsoda harczban lehetek zászlós (bocsánat e kifejezésért); s mely téren mozgok a természetben, mint dolgozni szerető napszámos!

A kertészet, gyümölcsészet, méhészet s az ezekhez tartozó ágazatokra figyelmeztetem szülő és nevelőtánsaimat, mint a mely foglalkozások útján vajmi sok „nem szeretem” dolgoktól tartóztathatjuk vissza gyermekeinket, növendékeinket, s mily véghetetlen jóságossá fojthatjuk, tökéletesíthetjük ugyanazok fogékony szívét és eszét.

Már csak e kis versecske is:

Szeresd a virágot,
És ne féltsd szivedet,
Mert ki azt szereti,
Rosz ember nem lehet

mily hatalmasan buzdít kicsit-nagyot a természetben való munkálkodásra.

Mily édes érzést ébreszt piczi lánykánkban a szerény kis ibolya megtalálása, a midőn a szép napokban mamájával, nénikéjével, vagy valamely más, természetben gyönyörködni és foglalkozni szerető jó teremtéssel sétálgat, ugrál a kert virágtáblái közt, vagy az áldott szép gyümölcsös gyeppamlagon.

Milyen nagyszerű örömozó ez, s számtalan efféle, kicsinyeinkre, hát még mily hasznot hozó nemesak erkölcsi, de anyagi tekintetben is a család és iskola minden egyes s illetve összes tagjaira, ha úgy rendezük be lakásaink köröt, kertünket, udvarunkat, hogy azokban a szép a hasznossal párosítva miveltessék.

Hogy örömünk első okozóján, az ibolyán kívül mily gyors egymásutánra jönnek a jáczint, tulipán, császárszakál stb. s ezekkel egyidejűleg a minden szükségre oktató döngicsőlő méhikék, s csakhamar a nemesebbnél nemesebb bogyós és másnemű gyümölcsfáink pompázó virágaikkal, eszünkbe juttatják azokat az élvezetes időszakokat, melyekben azok érni szoktak.

Sok gyönyör figyelembe veendő haszonnal; határtalan öröm, véghetetlen élvezettel, oly tényezők, melyek minden családnak, minden iskolának, s így minden embernek, a ki ép és dolgozni bír, erkölcsi kötelességévé teszi a természet miveltését.

Ne kicsinyeljük hát, s annál kevésbbé illessük fájdalmat okozó megjegyzésekkel e tért mivelő ügytársainkat, hanem a mint csak alkalom nyílik, iparkodjunk mindannyian elsajátítani az e térre tartozó s igen könnyen magunkévá tehető titkokat; mert bizony-bizony nem hiában jött a közlekedésügyi Minister ur is arra az áldott gondolatra, hogy népokt. tanintézetünkben a természetben való munkálkodásokra oly nagymérvű suly teendő

Hogy mit és hogyan tegyünk, arról tisztelt szerkesztő úr engedelmével közelebből még mondok valamit; addig is pedig, minthogy az idő halad: tisztogassunk, metszeggessünk, ültetgessünk, s a csontárféléket ojtogassuk, s a menyinyiben csak lehetséges gyermekeink, tanítványaink szemeláttára és segítségével; hogy idejekorán szívökbe csepegtessük a természet hálás terményei iránt való szeretetet.

Szentgyörgyi Lajos.

T Á R C S A .

A könyvek gyógyító erejéről.*)

Ha — kezdé atyám, kezét mélyen kebelébe rejtve — ha mi is elfogadjuk Diodor nézetét az egyiptomi

*) Egy fejezet Bulwer „Caxton“ cz. regényéből. A mű említésként alakjában van írva, melyet a fiatal Caxton vezet.

nagy könyvtár feliratát illetőleg — és én nem tudom, hogy Diodor miért ne közelíthette volna meg az igazságot épp úgy, mint bárki más — tevé hozzá kérdőleg, miközben megfordult? . . .

Anyám, ki azt hitte, hogy a kérdés hozzá van intézve, kegyes elismerését egy fejbolintással fejezte ki

Diodor iránt, mire atyám mintegy új erőre kapva folytatá.

Ha, mondom, Diodor tekintélyét elősmerjük, akkor az egyiptomi könyvtár felirata így hangzott: A lélek orvossága. Ez a frázis már nagyon ösmeretes, s teljesen elhasznált. Utógondolat nélkül ismétli mindenki, hogy a könyvek a lélek gyógyszerei. Igen, de a helyes gyógyszert eltalálni, ez az igazi fődolog!

Én tehát azt mondom, hogy a minden rendszer nélkül kikapott könyvek semmit sem használnak a lélek betegségei és szenvedései ellen. Az ismereteknek egy egész világa szükséges ahhoz, hogy az ember az igazi választást megtehesse. Ösmertem embereket, kik nagy búbanatokat idején regényhez, s ilyes könnyű divatolvasmányokhoz fordultak. Épen ily jól lehetne használni a pestis ellen a rózsá vizet! Könnyű olvasmányok mi jót sem tesznek, ha a szív valóban nehéz. Azt mondják, hogy Goethe, midőn elvesztette fiát, egy oly tudományok tanulmányozásához fogott, a mely előtte egészen új vala. Ah! Goethe orvos volt, ki tudta, hogy mit cselekszik. Ehhez hasonló nagy fájdalomokban nem lehet a lelket gédelgetni és szórakoztatni, hanem erőszakkal kell eltépni, elszakítani, elsúlyeszteni — egy mélységbe temetni vagy egy Labyrinthus szövevényei közt eltéveszteni. A közép és magasabb korrál járó fájdalomokkal szemben ellenszerűen ajánlom tehát a komoly tanulmányokat és mély vizsgálódást. Az nagy tevékenységének a szívre is vissza kell hatnia. A kinek pedig a tudományokra kevesebb hajlama van (mert nem mindnyájan vagyunk matematikus fővel megáldva) az válasszon valami olyat, a mi a legszerényebb tehetség körébe is beillik, s e mellett mégis a legodaadóbb figyelmet igényli, t. i. valami új, vagy a görög, arab, scandinav, vagy chinai nyelvek tanulmányozását. Nagyoni veszteségeknél az adagnak kevésbé kell az értelmet érdekelnie, s én ez esetben valami finom és szíverősítő olvasmányt alkalmaznék. Mert valaminek egy kedvesünk elvesztésénél a szív az, mely a megszakadásig szenved: úgy a pénz veszteségnél a fő van leginkább megtámadva. Ez esetben különösen a kitünőbb költők jönnek tekintetbe, mint igen becses segédeszközök.

Mert jól megjegyzendő, hogy a valóban genialis költő két különböző s egymástól alapjában független embert egyesít magában — a képzelődőt és a gyakorlatit.

Épen ez a szerencsés vegyület az, mely a lélek minden betegségeihez alkalmazkodik, mint a melyek rendszerint vagy a képzelő erővel, vagy a gyakorlati étellel függenek egybe. Homer például hol az istenek közt veszté el magát, hol a legalacsonyabb sorsú emberek közé téved. „Minden körülmények közt igazi költő” a mint Gray igen találóan mondja róla. Virgil is, nóha ő mélyen áll Homer alatt, még mindíg elég zseniális arra, hogy a kettős embert tudja egyesíteni ma-

gába. A mezőkre vezet minket, de nem csak azért, hogy a pásztorok sipja és méhek zummogásában gyönyörködtesse, hanem, hogy megmutassa nekünk, mimódon lehet a földből és a szőlőtőkéből a legnagyobb hasznot húzni. Horatius, ez a szeretetreméltó világfi, a ki korántsem becsüli kevésre a földi javakat, résztvevőleg fogja velünk elpanaszolni világi javaink elvesztését, de a mellett arra is megtanít, hogy az ember egy vile modicum- vagy egy parva rura-val ép oly boldog tudna lenni, Shaksperéből végre mindenekelőtt a száraz értelem és tüzes képzelődés titokteljes dualismusa ri ki. És ilyenformán sok oly költőt tudnék még felemlíteni, kik, ha nyugodtan és odaadólag foglalkozunk velök, nem a pusztán csak philosophusok, vagy a semmivel sem törődő stoikusok módjára adják tudtunkra egész szárazon, hogy semmit sem veszítettünk, hanem e gondokkal és veszteségekkel teljes világból észrevétlenül röpitnek ki bennünket, és mielőtt még időnk lenne kutatni, hogy hol vagyunk, egy másba helyeznek által, hol aztán eszünkbe sem jutnak egykori földjeink és mezeink. Hypochondria és életuntság ellen mi lehetne ajánlatosabb a szellemes és változatosságokkal teljes útirajzoknál, s különösen a korábbi idők legendaszerű úti kalandjainál? Ezekről megfrissülten egészen újjá éledve rázza le magáról lelkünk a korábbi álmos közönyt. Látjuk Herodottal új életre pezsdülni a régi Görögországot, vagy Tatárországban kalandozunk Carpuné és Rubruquissal „hol a Zagathayk házakkal megrakott szekereivel találkozza azt képzeljük, hogy egy óriási város jön velünk szembe.“*) Bepillantunk a tatárok megmérhetlen birodalmába, hol Dzsingisz-Khán utódai „szaporodnak és terjeszkednek a végetlen sivár pusztákon határ és korlát nélkül, mint az Oceán.“ Mit szóljak továbbá Columbusról, egy Cortes hajthatatlan lelkéről, Mexikóról vagy Peru aranyvárosairól? Mit Polynesiáról, Amerika indiánjai és a déli szigettenger lakóiról? Mily könnyűvé s mily ifjúvá kell egy hypokondrikus lelkének változnia ilyenkor! És most a léleknek azon betegségei ellen, melyeket én — nem vallásos értelemben — sektáskodásnak nevezek, s értem alattok azon kicsinyes és szűkkeblű előítéleteket, melyek kényszerítenek, hogy legközelebbi szomszédunkat gyűlöljük, mivel ő talán sütvé és nem fővé eszi tojását, mint mi; az embertársainkról való pletykát, megszólast, stb. mi tehetne jobb szolgálatot, mint egy nagyszerű, nemesen felfogott és szeliden előadott historiai munka? Itt a nagy császárságok, királyságok, népek és évszázadok harcában kicsinyességgé törpül személyes gyűlöletünk Styles John iránt, s nevetségesnek fogjuk találni a kívánatot, hogy az egész világ osztozzék Tom Stockes és nejével szemben táplált haragunkban!

Láthatjátok, hogy csak egyes egyedeit érinthetem e felséges gyógytárnak, melynek segédeszközei kimerit-

*) Rubruquis, sect. XII.

hetlenek és a legnagyobb elővigyázatot igénylik. Émlékszem, hogy egykor egy vigasztalhatatlan özvegy embert, ki minden orvosszert messze dobott magától, a Geologia által gyógyítottam meg. Mélyen merültünk el az első és második korszak tanulmányozásába, s midőn a tertiär korszakra és az átmenetekre került a sor, betegem késznek nyilatkozott másodszori házasságra lépni. (Kitty szívem, a dologban semmi nevetséges sincs!) Szintén nem jelentéktelen sikert arattam egy fiatal cambridgei tanulónál, kit, noha egyházi pályára volt szánva, a szabad gondolkodás hidege lelt, mivel elég szerencsétlen volt magát a Spinoza műveiben elveszteni. A hány theologust csak megkisértettem, egyikkel sem érhettem el a várt eredményt; míg végre rányitottam a Tucher Ábrahám könyvében a „hitről“ szóló fejezetre (Ezt el kell olvasnod Sisty!) Erre aztán erős adagokat alkalmaztam Fichtéből, azután a scot metaphisicusokkal ösmerttettem meg betegemet — közben egy pár zuhany a német transcendentalistákból — s miután ilyenformán bebizonyítottam, hogy a hit korántsem philosophia nélküli lélekállapot: egy második kísérletet tettem egy theológiai íróval. Betegem vallásos nézetei azóta annyira megszilárdultak, hogy a mai napig épen két papságot és egy dékánságot nyelt el! Valóban fejében egy oly könyvtár eszméje él, melynek egyes részei a „philosophia, természettudományok, költészet“ stb. feliratok helyett a testi és lelki betegségek neveivel lennének ellátva, melyeknek gyógyítására az illető könyvek alkalmasak a legnagyobbaktól kezdve egész a catharrusig. Ez utóbbi ellen a könnyű olvasmányok a legajánlatosabbak. Ha azonban — folytatá atyám komolyan — lelkedet egy a mononamiához hasonló nagy fájdalom fogja el, ha életed cél és becsnélkülinek tűnik fel, mivel az ég ezt, vagy amazt megtagadta tőled — oh akkor csak fordulj az életrajzokhoz, a nagy és jó emberek életrajzaihoz! Ezekből meggyőződhetel, hogy az egyes bajoknak mily kevés tér jut egy ember életében. Talán minden lapon találni fogsz egy a tiedhez hasonló fájdalmat, s mégis mily győzelemittason vonul át mindezek felett az élet. Azt hitted sokszor, hogy a szárnyad tört el, pedig hát csak egy toll hullott ki belőle. Győződj meg ezekből, hogy ami az élet után hátramarad, nem egyéb valódi tények összegénél, melyek magával a világ lényegével vannak kapcsolatban, s messze kívül esnek a bajok és szenvedések körén. Igen, az ilyen bajoknak az életrajzok a legjobb gyógyszerei!

Csernátony Gyula.

S Z E M L E.

Miniszteri határozat az első országos tanítógyűlés munkálataira. A múlt év augusztus havában tartott országos tanítógyűlésről kiadott hivatalos jelentés közelebről került ki sajtó alá. A jelentés első ré-

sző az előkészítő bizottság s a közgyűlés megállapodásait közli. A továbbiakban a közoktatásügyi Miniszter urnak a közgyűlés javaslataira vonatkozó határozatai közöltetnek. Annak idején a gyűlés lefolyásáról részletes ismertetést adtunk és a hozott határozatokat is teljes szövegükben közöltük, s így most csakis a miniszteri határozatok ismertetésére kell szorítkoznunk.

A Miniszter ura határozatokhoz irt bevezetésében mondja: hogy az általa egybehívott országos tanítógyűlés munkálatait elvben annyival inkább elfogadja, mivel az azokban felállított elveket és eljárási módokat a népoktatás terén rendeleteivel már nagy részben életbe léptette. Szükségének látta azonban az országos tanítógyűlés véleményei megállapodásait saját intézkedéseivel összhangzatba hozni, mely határozatai a közelebbi országos tanítógyűlésnek zsinormértékül szolgálандnak. És most lássuk a határozatok azon pontjait, melyekben az orsz. tan. gyűlés javaslatai módosítottak. Leglényegesebb módosításokat találunk az országos tanítógyűlés szervezetében. Érdekes, hogy az egyesületi képviselőkn a meghívott tanítóképezői képviselőkn és tanfelügyelőkn kívül a felső nép- és polgári iskolák 5 képviselője is szerepel; arról azonban nem intézkedik a rendelet, hogy ezeket választják-e és hogy kik választják, avagy meghívás útján vesznek-e részt a gyűlésben? A felekezeti tanítóképeződékn a javaslatba felvett képviseltetése kihagyatott. A képviselők számaránya következőleg van megállapítva: csakis az 50 tagot számító egyesületek választhatnak egy képviselőt, a száznál bármennyivel több tagot számláló egyesületek két képviselőnél többet nem küldhetnek. A közgyűlés munkaköre meglehetősen megszorított, a mennyiben a tanítók anyagi helyzetére vonatkozó ügyek, továbbá a népkönyvtárak kérdése, a kisedővás és emberbaráti intézetek szervezése stb. a közgyűlés munkaköréből kihagyatott.

Helyeselnünk kell e rendeletben, hogy a szakosztályok száma szaporított és pedig: egészségügyi, iskola épületi és berendezési, továbbá gazdaság és ipar tanítását előmozdító szakbizottságokkal. A tanító-egyesületek szervezete és az „Eötvös-alap“ ügyében hozott határozatokra nézve lényeges és elvi jelentőségű módosítást nem találunk.

A paedagogiai tárgyú javaslatokra nézve az eltérések szintén kevésbé fontosak. A magyar nyelv tanítására vonatkozó határozatnál a miniszter megígéri a módszertani és olvasókönyvek kiadását, továbbá hogy a magyarnyelvi pótanfolyamokat folytatni fogja, érdemes tanítókat elismerésben részesít s szegény tanulókat tankönyvekkel ellát. Örömmel üdvözljük továbbá az iskolai ifjúsági és népkönyvtárak ügyére vonatkozó határozatot, mely szerint: meghagyatik, hogy minden népoktatási intézetben iskolai, ifjúsági és a hol csak kivihető népkönyvtárak állittassanak. Gondoskodni fog tájékoztató utasítás kiadásáról, utasítani fogja az állami tanítóképezdék igazgatóit, hogy a tanítójelöltek ez irányban is nyerjenek utasítást, végre gondoskodva lesz arról, hogy lehető olcsón előállított és hasznos ifjúsági, kertészeti, gazdasági és ipari olvasó könyvek jelenhessenek

meg s a ponyvairodalmi művek jó olvasmányokkal helyettesítsenek. Ha mindez teljesül, az első országos tanítógyűlés működésének sikerét kétségbe vonnunk nem lehet.

r. r.

Poroszországból.

A „Norddeutsche Allg. Zeitung“, Bismark hiv. lapja nem rég a tanítókra nézve egy cikket közölt. Ebben az a sajnálat van kifejezve, hogy a tanítók igen független érzésűek, mi állásukkal nem egyezik meg. Hogy a tanítók fejébe az alárendeltség érzését beverjék, e hivatalos lap azt javasolja, hogy a tanítók osztassanak be a hivatalnokok rangfokozatába még pedig a második osztály alárendelt hivatalnokainak fokozatával. Az iskolafelügyelet tiszte bizassék városokban a városi lelkészre, falun a falusi papra vagy segédlelkészre. A fiatal tanítóknak pedig hosszasabban kellene ideiglenes állapotban hagyatniok mint ma szokás. „Valóban, mondja a Bismark-féle lap, a fiatal tanító igen hamar jut egy majdnem teljesen független álláshoz és e körülmény a legrosszabb következményű. A tanítónak iskolája teendői mellett igen sok a szabad ideje s ezt arra használja, hogy állása feletti politikai dolgokba avatkozzék. Az kellene, hogy az iskolafelügyelőnek legyen hatalma a tanítókat kényszeríteni, hogy paedagogiai ismereteiket gyarapítsák, kényszerítvén őket komoly munkára valamely meghatározott, arra kijelölt helyen és órán naponként.“

IRODALOM.

A boldogság alapköve, írta Mayer Miksa. Ily czim alatt vettünk egy 16 lapnyi füzetet, melynek ára 16 kr. Mayer Miksa neve ismeretes, mint népies íróé s e füzet egészséges irálva s derék tartalma igazolja e köztudatot. A boldogság alapkövét a testi és lelki egészségbe, tisztaságba helyezi s a testi egészség fenntartására derék tanácsokat ad. E füzet a „Magyar könyvtár“ cz. Aigner Lajos által kiadott vállalat egyik darabja, szerkesztik a nép számára Dr. Székely Ferencz, Dr. Staub Móricz, Bakos János. Minden füzet ára 15 kr. s eddig 3 darab jelent meg az említett kivül: A lélek tükre v. ismerd meg tenmagadat, Mayer Miksától; Népmesék, Győry Vilmostól; Gazdasági rendszer, Galgóczy Károlytól. E vállalatnak célja, mint a tervezetben olvastuk: népünk kezébe oly hasznos és mulattató olvasmányokat nyújtani, melyek a szívet nemesítik, az értelmet fejlesztik és az embernek azon törekvését, hogy hazájának hasznavehető munkás tagja lehessen, előmozdítják. Fog nyújtani füzeteket az erkölcsi, gazdasági, természettudományi s a házi-ipari szakban, Községi népkönyvtárakba különösen ajánlandók e füzetek s a szerkesztőtég derék dolgot mivelhet általok népünk erkölcsi értékének gyarapítására.

A „Nemzeti nőnevelés“ havi folyóirat febr. füzete megjelent, mint rendszeren, tartalmaz közleményekkel. Van benne cikk a leányiskolákról és felnőttek oktatásáról Sebestyén

Gyulától; a kisdednevelésről, a gyermeki szemről, Dr. Szily Adolftól egy kép a régi könyvek állatvilágából Dr. Daday Jenőtől; az Eötvös-alap ünnepéről; egy német könyv a nőről Harrer Paulától. E könyv igen érdekes. A nő szellemi képességéről nem kevesebbet ír mint a mi itt áll: „A nőnek kicsi az agya, a tapasztalati tudományokban működése nulla; a művészetben sem mutat fel alkotó erőt, csak mint színész nő viszi valamire, mert természeténél fogva nagy hajlama van a színeskedésre.“ E könyvet Du Mont írta. Közöl e füzet egy pár lapot a Bánóczy József Kisfaludi K. életiratából is, mely a nőnevelésről és női olvasmányokról szól e század elején. Akkor is igaz volt azt látjuk, mi ma, hogy a nemzeti dolgokkal nem lehet sentimentalismust üzni, hanem adni kell jelest, kitűnőt s meglesz a dús eredmény.

500 magyar népdal zangorára alkalmazva! Ennyit tartalmaz már a „Magyar Dal-Album“ czimű vállalat, melynek III-ik folyamából most jelent meg az 5-ik füzet 20 népdallal. E mű kiadója arra kéri hazai közönségünket, hogy azt előfizetéseikkel és népdalok beküldésével legalább is addig támogassák, míg benne 1000 magyar népdal lssz közzé téve. Hazánk ezredéves fennállásának ünnepére e gyűjtemény egyik legszebb nemzeti emlék lenne, melyben népéletünk a legrégebb időktől fogva a mai napig a saját költészetében volna zenében és szavakban bemutatva. Előfizetési ár egy évre, vagyis 10 füzetre bérmentes szétküldéssel 1 frt 80 kr. Előfizetések Győrbe, a „Magyar Dal-Album“ kiadóhivatalához intézendők. Egyes füzetek minden rendes hazai könyvkereskedésben is kaphatók.

Egyleti közlemények.

Brassó megye négyfalusi járás köre f. é. február 25-én az alsó-tömösi állami iskola helyiségében tartotta rendes köri gyűlését. Érdekesebb tárgyai:

1. Elnök Veres Sándor rövid beszédében örömmel ad kifejezést a pontosság, részvét és buzgó munkálkodásért s miután annak továbbra is fennmaradását ohajtja, megnyitja a gyűlést.

2. Pap Péter tömösi tanító a csillagászati földrajzból tartott gyakorlati tanítást; ezen sikerült tanításhoz a kör nagy többsége élénk hangon szólott hozzá, a szemléleti eszközök többfélesége és annak módszeres alkalmazása s a tananyag módszeres feldolgozása tárgyában valódi tanulságos vitát fejtett ki.

9. E pont alatt örökíti meg a gyűlés körünkben Gábor Áron volt (1848-ban) honvéd őrnagynak — mint e haza Leonidásának — emlékét, midőn az emlékoszlopa felállítására tárgyában kibocsátott gyűjtőívek nyomán Bede Dániel, Kövér Lázár, Gocsmán János és Michaelis Lipót tagtársak által beszámolt 16 frt 50 kr. összeget a „Nemere“ tekintetes szerkesztőségéhez beküldeni határozza.

10. Veres Sándor elnök „Anyanyelv a népiskolában“ czimű dolgozatát olvasta fel.*)

*) Jövő számunkban közöljük.

Szerk.

Melléklet a „Család és Iskola“ 6-ik számához.

11. Kiss Árpád a „Család és Iskola“ című szak-közlönyt és

12. Dánér Ábel a „Néptanoda“ című szakközlönyt ismertették. Mindkét lapismertetés teljes érdekeltséggel és elismeréssel fogadtatott, mivel azok szelleméről tiszta tájékozást nyújtott azoknak is, kik e lapokat nem járatták.

Dánér Ábel
köri jegyző.

VEGYESEK.

Rill-ház. Rill számára a Rill-ünnepélyt rendező biz. a ház-helyet a Császárfürdő mellett Budán megvette 1000 forintért s Rill nevére át is iratta. A ház felépítéséhez az adakozások idejét május 28-ig nyújtotta meg.

Ismeretes, hogy a porosz közoktatásügyi miniszter megtiltotta volt a porosz tanítóknak a részvételt a német tanítók Carlsruhe-i nagy gyűlésén. Azonban az „Evangelicus tanító-egylet“-nek Hamburgban tartott múlt őszi gyűlése alkalmából adott 400 márka segílyt. Ez egyletnek van 1500 tagja, s 16 körre oszlik. Hogy minő volt a szellem e gyűlésen, érdekesen mutatja egy idézet, mely egyik szónok, Vaak de Lubeck beszédéből van véve: „Nekem volt 10 gyermekem nevelendő s neveltem sok idegen gyermeket is; hanem beláttam, hogy igyekvésem meghaladja erőmet. Ekkor így szóltam a jó Istennek: Uram, te rám igen nagy terhet raktál. Hanem mégis elhordozom, ha segítesz. Hallgass meg uram, egyezzünk meg: én nevelni fogom e gyermekeket, de ha valanit rosszul talállok csinálni, te helyre igazítod. E feltétellel kész vagyok megfelelni kötelességemnek. És ez időtől fogva minden jól ment s az eredmény kielégítő.“ A szónok, mint mondják, e szavakért sok éljent és tapsot aratott.

A néptanítók és tanítónők fizetése Olaszországban nagyon szomorító. A 16.810 tanító átlagos fizetése 672 lire (324 forint). A közoktatásügyi miniszter célja a legkisebb fizetést 700 lirára emelni. A 14.331 tanítónő közül némelyik még csak 363 lirát kap (174 forint). A miniszter ezt legalább 600 lirára akarja emelni. Körülbelül legalább is 1½ millió lirára lesz szükség e fizetésjavításhoz. S abban is javulni fog helyzete a tanítónőknek és tanítóknak, hogy ezentul nem a községi előjáráságtól, mely rendszeren két évre szóló szerződést kötött velők, hanem a kormánytól fognak függeni. A fizetés dolgában bizony a felekezeti tanítók nálunk sincsenek jobb helyzetben.

Sveiczbán 1882-ben országos kiállítás lesz Zürichben, melynek 43 csoportja van tervben. A 30-ik csoportban (nevelés, oktatás, irodalom, tudományok) lesznek kiállítva a nemzeti nevelésre vonatkozók.

Oroszországban az iskolákról a legutolsó statisztikai kimutatás 1876-ból való. E szerint az Orosz birodalomban volt 38.789 iskola 1.931,319 növendékkel, melyből 1.408,602 fiú és 522.717 leány. Esik átlag egy iskola 2.195 lakóra

és 1 tanuló 44 lakóra. Érdekes, hogy a helyzet nem Sziberióban a legrosszabb. Itt ugyanis 166 lakóra esik egy tanuló, míg Daghestanban 1458 lakóra esik egy tanuló.

A bánffy-hunyadi elemi és felső népiskolák együttes tanítótestülete által kiadandó „A jótékonykodás könyve“ című műre az előfizetés ideje április 5-ig meghosszabbított.

Mit lehet csinálni egy főtt csirkével? Philadelphiában igen érdekes előadást tartott a fenti cím alatt Korner asszony a gazdasszonyok tanítója a New Century Club, a Franklin-Institute és a Spring Garden Institute által alapított gazdasszonyi intézetben. A férfi hallgatóság, mely a konyhát a pazarlás és rendetlenség iskolájának tartja, nagyon meg volt lepve, midőn az ügyes előadó nő csodálkozó szemei előtt gázkemenczénél kitűnő levest, sóbafőttet, egy tuczat mézesbábót s mellé desszertül narancsszörpöt készített, a nélkül, hogy hófehér kötényét beszenyeyezte volna vagy haja kibomlott volna. „Nemzeti főzésrendszerünk aranykora fog eljönni, mondja a New-England Journal of Education, ha a közönség érdeme szerint fogja becsülni az oktatás e fáját, mit ily kitűnő erők tanítanak, hogy tökéletesítsék leányainkat az oktatás ez ennyire elhanyagolt részében.“

Iskolai takarékpénztárak. Az utolsó közlés óta a következő új iskolai takarékpénztárak léptek életbe: Brassó, állami polg. iskola, kezeli Kilyéni Endre; Enying, kath. isk., kez. Fekete Bertalan; Gombos vasuti isk., kez. István-csis György; Gyulafehérvár, izr. tanoda, kez. Altmann József; Hámor, üveggyártelep, kez. Billischitz József; Kézdivásárhely, áll. seg. közs. isk., kez. Vajna Károly; Lippa, közs. isk. kez. Schäfer György igazgató, Titell Lajos, Maksa László; Maros-Ludas. áll. isk., kez. Jártó Imre; Nagy-Kálló, kez. Schönbrunn Zsigmond; Nemesdéd, kez. Lichtenstein Zsigmond; Olgya, közs. isk., kez. Kussik Imre; Ó-Moravicza, ref. IV., V., VI. oszt. leányisk., kez. Máthé László; Sajópetri, gör. kath. isk., kez. Szuvák József; Simontornya, izr. isk., kez. Singer Adolf; Svabóc, kath. isk., kez. Hritz Bálint; Szászváros, áll. leányisk., kez. Dósa Dénes tanár; Serlekeresztur, kez. Kempf Géza; Szobráncz, izr. isk., kez. Hirschler Soma igazg.; Szolcsán, kez. Sasváry János; Tapolca, róm. kath. fiúisk., kez. Pruska Alajos; Tiszafüred, kez. Ligárt; Tótkeresztur, ág. ev. isk., kez. Klissár János; Ujmalomsok, ev. felső isk., kez. Varga János; Zsámbék, izr. isk., kez. Fleischmann Izrael. A bejelentett iskolai takarékpénztárak száma jelenleg 375.

Tartalom: Az időjárás befolyása az egészségre Dr. Bartók Istvántól. — Fáy András mint paedagog Rieger Imrétől. — Márczius 15. Szentgyörgyi Lajostól. — Tárca: A könyvek gyógyító erejéről Csernátóny Gyulától. — Szemle. — Irodalom. — Vegyesek.

A „Család és Iskola“ hirdető melléklete.

Duhony János

első és legnagyobb hazai asztalos és kárpitós butorraktárában Kolozsvárt a Redoute épületében kaphatók és különösen városi és vidéki lelkész, tanár és tanító urak és tanítónők számára összeállított butor csoportozatok következő három osztály szerint u. m.

I-ső osztály.

Egy finom lakkozott ágy, egy éjjeli kaszten, egy szalmazsák tödzelve, egy madrácz lószőrrel töltve, egy két ajtós ruhaszekrény elosztva, egy íróasztal ékes álvánnyal, egy mosdószekrény, egy tükör, négy drb, nád-szék, egy ruganyos diván, két ablakfüggöny összesen 150 frtért.

(2)

II. osztályban.

6—*

Egy diófa politurozott nagy ruhaszekrény, egy ágy magas fejfa ékítéssel, egy éjjeli szekrény márványlappal, egy szalmazsák tömött vászonnal tödzelve, egy madrácz lószőrrel töltve, egy egyajtós mosdó szekrény, egy íróasztal ékes álványkával, egy üvegajtós könyves szekrény, egy ruganyos török diván, négy töltött szék rugóra, egy tükör arany- vagy diófa faragvány kerettel, két ablak függöny összesen 250 frtért.

III. osztályban Minden tárgy a legdiszesebb kiállításban. ·

Két diszes nagy ruhaszekrény finoman politurozva, egy ágy magas fejfa ékítéssel, egy szalmazsák tödzelve, egy lószőr madrácz, vagy ruganyos töltéssel, egy éjjeli szekrény márványlappal, egy kettős mosdó szekrény betéttel: egy nagy fali vagy álló tükör, egy nagy íróasztal ékes álvánnyal, egy könyves szekrény, egy hazai garnitur u. m. egy kanapé, két karosszék, négy schoffe szék, egy zsámoly mind finom ripsz vagy crepp kelmével behuzva, egy diszes szalon asztal és két ablakfüggöny összesen 430 frtért.

E három osztályban elősorolt butordarabok egyenként is kaphatók úgy egyszerűbb mint sokkal diszesebb kiállításban a legjutányosabb áráért és kellő kezesség mellett részletfizetésekben is.

Új papír-üzlet!

Van szerencsém a helybeli és vidéki n. érd. közönség becses tudomására juttatni, hogy ez év augusztus 1-én az itteni piacon **főtér 12. sz. alatt levő Lukács-házban** egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő, egészen ujonnan berendezett

Papír, író- és rajszer kereskedést

(1) 6-6

nyitottam.

Készletet tartok mindennemű bel- és külföldi gyártmányu író-, levél- és rajzpapírok, festék-árúk, írónok, valamint rajzeszközökből és miután bevásárlásaimat a legelső gyáraknál személyesen eszközöltem, a legnagyobb előnyöket nyújthatom.

E téren szerzett gazdag tapasztalataim párosulva szilárd elvekkkel, biztosítékot nyújtanak az iránt, hogy legfőbb törekvésem leendő, bármily hozzám intézendő megbízásoknak a leggyorsabb- és legpontosabban eleget tenni.

Kiváló tisztelettel

Stratzinger Gusztáv, papírkereskedő (Kolozsvárt, főtér Lukács-ház)

Viszont eladók a legnagyobb kedvezményben részesülnek.